

Certyfikacja personelu badań nieniszczących PN-EN ISO 9712 oraz PN-EN ISO/IEC 17024 w języku polskim

Certification of NDT Personnel PN-EN ISO 9712 and PN-EN ISO/IEC 17024 standards in polish

Streszczenie

Artykuł dotyczy certyfikacji personelu badań nieniszczących w kontekście wdrożenia do normalizacji krajowej PN-EN ISO 9712 oraz PN-EN ISO/IEC 17024 w języku polskim. Omówiono w nim wymagania dotyczące zasad kwalifikacji i certyfikacji personelu NDT zgodnie z PN-EN ISO 9712:2012. Uwzględniono również wymagania PN-EN ISO/IEC 17024:2012 w odniesieniu do jednostek certyfikujących osoby. Wskazano na najistotniejsze zmiany w procesie certyfikacji, które zostały wprowadzone w stosunku poprzednich wydań ww. norm.

Słowa kluczowe: certyfikacja, personel badań nieniszczących, jednostka certyfikująca

Abstract

The paper concerns the certification of NDT personnel in the context of the implementation of the national standardization of PN-EN ISO 9712 and EN ISO/IEC 17024 in the polish language. The paper discusses the requirements for eligibility rules and certification of NDT personnel based on PN-EN ISO 9712: 2012. Also included are the PN-EN ISO/IEC 17024: 2012 requirements for personnel certification bodies. Indicated on the most important changes in the certification process, which has been introduced in respect of the previous editions of the above standards.

Keywords: certification, non-destructive personnel, certification body

Wstęp

W 2012 r. zostały opublikowane dwie nowe normy dotyczące certyfikacji personelu badań nieniszczących, które na przestrzeni lat ulegały kolejnym zmianom i nowelizacjom. Są to: PN-EN ISO 9712:2012 oraz PN-EN ISO/IEC 17024:2012.

PN-EN ISO 9712:2012 powstała w wyniku kolejnych wdrożeń:

- normy międzynarodowej ISO 9712:2012 [1];
- EN ISO 9712:2012 [2]. Tekst EN ISO 9712:2012, bez żadnych modyfikacji jest identyczny z ISO 9712:2012, co zostało zatwierdzone przez CEN.

Zastąpiła ona EN 473:2008 i jest również zharmonizowana z dyrektywą 97/23/WE, tzw. dyrektywą ciśnieniową;

- PN-EN ISO 9712:2012 [3], która została wdrożona do normalizacji krajowej w październiku 2012 r. w języku angielskim,
- PN-EN ISO 9712:2012P [4] wdrożonej od 28 lipca 2014 r. w języku polskim. Nowa norma zastępuje PN-EN 473:2008.

Należy zwrócić uwagę, że certyfikaty wydane zgodnie z PN-EN 473:2008 pozostają ważne do terminu określonego w certyfikacie, natomiast ich odnowienie/recertyfikacja będą przebiegać już w trybie PN-EN ISO 9712:2012P.

Mgr inż. Marta Wojas – Urząd Dozoru Technicznego.

Autor korespondencyjny/Corresponding author: marta.wojas@udt.gov.pl

PN-EN ISO/IEC 17024:2012P [5] jest tłumaczeniem angielskiej wersji EN ISO/IEC 17024:2012, stanowiącej wdrożenie – bez żadnych modyfikacji – normy międzynarodowej ISO/IEC 17024:2012 *Conformity assessment – General requirements for bodies operating certification of persons*. Została ona wdrożona do normalizacji krajowej w październiku 2012 r. w języku angielskim, a w czerwcu 2014 r. – w języku polskim.

PN-EN ISO 9712:2012

PN-EN ISO 9712 określa wymagania dotyczące zasad kwalifikacji i certyfikacji personelu, który wykonuje przemysłowe badania nieniszczące (NDT), oraz systemu oceny zgodności przez stronę trzecią, jaką jest jednostka oceniająca zgodność (certyfikująca), powołując wymagania PN-EN ISO/IEC 17024 w tym zakresie.

Oznacza to, że jednostka certyfikująca zarządza procedurami certyfikacji, zgodnie z wymaganiami określonymi w PN-EN ISO 9712.

System certyfikacji nadzorowany i zarządzany przez jednostkę certyfikującą obejmuje wszystkie niezbędne procedury, aby wykazać kwalifikacje osoby do wykonywania zadań w określonej metodzie NDT oraz sektorze wyrobu czy sektorze przemysłowym, prowadzące do uzyskania certyfikatu oraz jego utrzymania, odnowienia i recertyfikacji.

W EN ISO 9712 zawarto odpowiedzialność i wymagania dla wszystkich stron zainteresowanych certyfikacją, tj. dla jednostki certyfikującej, kandydata, osoby certyfikowanej oraz pracodawcy.

Odpowiedzialność i wymagania dla jednostki certyfikującej

PN-EN ISO 9712 wymaga, aby jednostka certyfikująca spełniała wymagania PN-EN ISO/IEC 17024 oraz PN-EN ISO 9712 w zakresie certyfikacji personelu badań nieniszczących.

Jednostka certyfikująca jest zobowiązana opublikować tzw. *syllabusy*, które określają zakres wymaganej wiedzy dla określonych metod, stopni kwalifikacji i sektorów zastosowań, które mogą stanowić podstawę do opracowania programów kursów szkoleniowych, obejmujących treści uznanych dokumentów, np. ISO/TR 25107 [6] lub równoważnych. Są one jednocześnie dla zainteresowanych informacją o tematyce egzaminacyjnej. Należy zwrócić uwagę, że kursy szkoleniowe powinny spełniać opublikowane wymagania tematyczne oraz dodatkowo pod względem liczby godzin szkolenia – wymagania jednostki certyfikującej, która zatwierdza takie kursy. Liczba godzin szkolenia nie powinna być mniejsza niż określona w PN-EN ISO 9712.

JC zatwierdza ośrodki egzaminacyjne odpowiednio wyposażone w urządzenia i personel, które okresowo nadzoruje. JC zobowiązana jest utrzymywać zapisy, które przechowuje przez co najmniej jeden cykl certyfikacji (10 lat). JC jest odpowiedzialna za wydawanie

wszystkich certyfikatów. JC określa również sektory wg Załącznika A normy, który jest załącznikiem normatywnym i zawiera wykaz możliwych do przyjęcia sektorów zastosowań: wyrobów i przemysłowych, które mogą być połączone w dowolny sposób. Ponadto możliwe jest ustanowienie sektorów dodatkowych, jeśli występują takie potrzeby.

Do **sektorów wyrobów** należą:

- (1) odlewy (c) – z materiałów żelaznych i nieżelaznych,
- (2) odkuwki (f) – wszystkie typy materiałów żelaznych i nieżelaznych,
- (3) złącza spawane (w) – wszystkie rodzaje oraz złącza lutowane z materiałów żelaznych i nieżelaznych,
- (4) rury różnych średnic (t) – bez szwu, spawane, włączając w to wyroby płaskie do produkcji rur spawanych z materiałów żelaznych i nieżelaznych,
- (5) wyroby przerabiane plastycznie (wp) – z wyjątkiem odkuwek (np. płyt, wałków, prętów),
- (6) materiały kompozytowe (p).

Do **sektorów przemysłowych** norma zalicza sektory składające się z kilku sektorów wyrobu, obejmujące wszystkie lub wybrane wyroby albo materiały (np.: materiały żelazne i nieżelazne lub niemetaliczne, takie jak ceramika, tworzywa sztuczne):

- (7) wytwarzanie – sektor przemysłowy, który może obejmować jeden lub wszystkie sektory wyrobu;
- (8) badania przed- i eksploatacyjne, w tym wytwarzanie – sektor przemysłowy, który obejmuje badania przed- i eksploatacyjne konstrukcji i instalacji złożonych z wyrobów jw. oraz ich wytwarzania. Sektor ten zastępuje stosowany dotychczas przez niektóre jednostki tzw. *multisektor przemysłowy* (6, 7) obejmujący sektor przemysłowy (6) wytwarzanie, złożony z jednego lub więcej sektorów wyrobu (c, f, t, w i wp) oraz sektor przemysłowy (7) przed- i eksploatacyjne badania wyposażenia, instalacji i konstrukcji (obejmujący c, f, w, t, wp i inne sektory wyrobu zidentyfikowane przez JC);
- (9) utrzymanie ruchu kolei;
- (10) lotnictwo.

Osoba certyfikowana w wybranym sektorze przemysłowym jest niejako automatycznie certyfikowana w oddzielnych sektorach wyrobów, z których utworzony jest sektor przemysłowy.

Sektor certyfikacji może dotyczyć wszystkich trzech stopni, we wszystkich metodach NDT lub może być ograniczony do poszczególnych metod lub stopni.

Zakres certyfikacji jest określany przez JC w certyfikacie.

W przypadku materiałów kompozytowych wymagania dotyczące egzaminu kwalifikacyjnego określa JC.

Egzaminy odbywają się na odpowiedzialność jednostki certyfikującej, która zapewnia poufność pytań i próbek egzaminacyjnych oraz wyników egzaminów.

Wszyscy kandydaci i osoby certyfikowane zobowiązane zostają przez JC do podpisania zobowiązania do przestrzegania kodeksu etycznego, który jest opublikowany przez daną jednostkę.

Odpowiedzialność i wymagania dla pracodawcy

Pracodawca powinien przedstawić kandydata jednostce certyfikującej oraz udokumentować ważność przedłożonych danych osobowych. Dane powinny zawierać informacje o wykształceniu, szkoleniu i praktyce przemysłowej oraz zdolności widzenia.

Jeżeli kandydat jest bezrobotny lub prowadzi własną działalność, informacje o wykształceniu, szkoleniach i praktyce powinny być potwierdzone przez co najmniej jedną niezależną stronę, akceptowaną przez jednostkę certyfikującą.

Pracodawca oraz osoby zatrudnione przez niego nie mogą bezpośrednio uczestniczyć w egzaminie kwalifikacyjnym, tzn. np. nie mogą być ich egzaminatorami.

Pracodawca odpowiada za personel certyfikowany, a w szczególności za:

- wydawanie pisemnych upoważnień (na certyfikacie i/lub legitymacji, może być przewidziane miejsce na podpis oraz pieczęć pracodawcy). W ten sposób pracodawca wykazuje, że bierze odpowiedzialność za wyniki badań. Jednakże należy zwrócić uwagę, że taki podpis oznacza, iż osoba certyfikowana może wykonywać wszystkie działania możliwe dla stopnia i sektora, co jednocześnie oznacza, że osoba certyfikowana powinna wykonywać wszystkie te czynności. Jeśli ogranicza się tylko np. do oceny radiogramów, mając certyfikat RT2, to odnowienie może dotyczyć wyłącznie RT2I. W pkt. 6 normy określone zostały możliwe czynności w zakresie kompetencji określonych w certyfikacie, do których może zostać upoważniona przez pracodawcę osoba certyfikowana na dany stopień:
- zapewnienie szkoleń stanowiskowych,
- działalność w zakresie NDT i kontrola wyników badań,
- zapewnienie corocznej kontroli ostrości wzroku,
- sprawdzanie zachowania ciągłości w stosowaniu metod NDT bez istotnej przerwy,
- zapewnienie, że personel posiada ważny certyfikat w zakresie swoich zadań w ramach organizacji,
- zachowanie odpowiednich zapisów.

Najlepiej, jeśli odpowiedzialność pracodawcy określą odpowiednia procedura.

Osoba prowadząca własną działalność gospodarczą, czyli będąca pracodawcą sama dla siebie, ponosi odpowiedzialność za swą działalność w całości.

Odpowiedzialność i wymagania dla kandydata

Kandydat w procesie certyfikacji musi spełnić co najmniej *cztery zasadnicze warunki wstępne* na własną odpowiedzialność. Poświadczenie ich spełnienia powinien przedstawić pracodawcy, który potwierdza ich spełnienie, przedstawiając kandydata jednostce certyfikującej.

Każdy kandydat zatrudniony/prowadzący własną działalność/bezrobotny jest zobowiązany do ukończenia z pozytywnym wynikiem odpowiedniego do metody, stopnia i sektora(-ów) kursu szkoleniowego uznanego przez jednostkę certyfikującą, w której wnioskuje o certyfikację. Program kursu powinien spełniać wymagania

JC oraz być przez tę jednostkę zatwierdzony. Odpowiedzialnością kandydata jest dostarczenie odpowiedniego świadectwa pracodawcy.

Drugim integralnym warunkiem wstępnym uzyskania certyfikacji jest odbycie praktyki przemysłowej przez kandydata, przy czym praktyka powinna się odbywać pod kwalifikowanym nadzorem, sprawowanym przez osobę certyfikowaną w tej samej metodzie co nadzorowany lub przez osobę niecertyfikowaną, co do której JC ma przekonanie, że osoba taka posiada wiedzę, umiejętności, wyszkolenie i praktykę odpowiednie do wykonywania takiego nadzoru. Poświadczenie odbycia takiej praktyki w formie weryfikowalnej, np. pisemnej, stanowi wyłączną odpowiedzialność kandydata, który powinien przedstawić je pracodawcy.

Trzeci warunek to badanie wzroku i odpowiedzialność za przedstawienie pracodawcy potwierdzenia zdolności widzenia (ostrość widzenia bliskiego – 1 wg skali Jaegera lub N 4.5 w skali Times Roman, lub równoważnych liter o wysokości 1,6 mm, z odległości nie mniejszej niż 30 cm, jednym lub dwójgłosem oczu, z korekcją lub bez; widzenie barw umożliwiające kandydatowi rozpoznanie barw i rozróżnianie kontrastu międzybarwowego lub odcieni szarości stosowanych w określonej metodzie NDT ustala pracodawca).

Kandydat odpowiada również za przestrzeganie kodeksu etycznego opublikowanego przez jednostkę certyfikującą, do czego zobowiązał się, podpisując odpowiednie oświadczenie, np. we wniosku o certyfikację.

Warto zauważyć, że w PN-EN ISO/IEC pojawiło się pojęcie „wnioskującego”, czyli osoby, która składa wniosek o dopuszczenie do procesu certyfikacji, a kandydatem jest ten wnioskujący, który spełnił wymagania wstępne i został dopuszczony do procesu certyfikacji.

Odpowiedzialność i wymagania dla osób certyfikowanych

Osoba certyfikowana odpowiada za przestrzeganie kodeksu etycznego opublikowanego przez jednostkę certyfikującą.

Odpowiada również za poddanie się corocznemu badaniu ostrości widzenia oraz przedłożenie wyniku takiego badania pracodawcy.

Odpowiedzialnością osoby certyfikowanej jest również powiadomienie jednostki certyfikującej i pracodawcy, jeżeli warunki ważności certyfikacji nie są spełnione. Za niespełnienie warunków ważności certyfikacji, o których powinna powiadomić osoba certyfikowana, uważa się w szczególności:

- negatywny wynik corocznego badania ostrości widzenia, w wyniku czego osoba staje się fizycznie niezdolna do wykonywania swoich obowiązków,
- istotną przerwę, czyli okres ciągłej przerwy przekraczający jeden rok albo co najmniej dwie przerwy przekraczające łącznie dwa lata w wykonywaniu badań w wyniku nieobecności lub zmiany działalności, która uniemożliwia osobie certyfikowanej pełnienie obowiązków odpowiednich do stopnia w metodzie i sektorze określonym zakresem certyfikacji.

Przy obliczaniu przerwy nie są brane pod uwagę ustawowe urlopy ani okresy nieobecności spowodowane chorobą lub kursami szkoleniowymi, trwające krócej niż trzydzieści dni.

Rozpoczęcia procedury odnowienia/recertyfikacji wymaga się również od osoby certyfikowanej.

Ważność certyfikatu

Maksymalny okres ważności certyfikatu wynosi pięć lat. Okres ważności (data wydania certyfikatu) powinien się rozpocząć w chwili spełnienia wszystkich wymagań dotyczących certyfikacji (szkolenie, praktyka, badanie wzroku i zdany egzamin).

Certyfikacja staje się nieważna:

- a) zgodnie z decyzją jednostki certyfikującej, np. stwierdzonego postępowania niezgodnego z procedurami certyfikacji lub nieprzestrzegania kodeksu etycznego,
- b) na podstawie negatywnego wyniku corocznego badania zdolności widzenia,
- c) jeżeli w metodzie, w której dana osoba jest certyfikowana, nastąpi istotna przerwa,
- d) jeżeli kandydat nie uzyska recertyfikacji w czasie okresu, w którym spełnia wymagania dotyczące recertyfikacji lub pierwotnej certyfikacji.

W przypadku a) i b) ważność może zostać wznowiona po spełnieniu odpowiednich warunków określonych przez JC w programie certyfikacji.

W przypadku utraty ważności certyfikacji po istotnej przerwie osoba musi przystąpić do egzaminu recertyfikującego odpowiednio do metody, stopnia i sektora (-ów). Pozytywny wynik takiego egzaminu umożliwia wznowienie certyfikacji na nowy pięcioletni okres ważności, począwszy od daty wznowienia.

Zawieszanie i cofanie certyfikacji

Jak wspomniano powyżej, kandydat i osoba certyfikowana zobowiązane są do przestrzegania zasad postępowania określonych w postaci kodeksu etycznego opublikowanego przez JC.

Zwykle wymagane jest przestrzeganie zasad, które dotyczą:

- kompetencji zawodowych i uczciwości,
- odpowiedzialności oraz stosowania zasad etycznych i zawodowych w kontaktach z klientami,
- przestrzegania wymagań przepisów prawnych oraz norm lub specyfikacji technicznych stanowiących podstawę ich działania oraz przepisów dotyczących bezpieczeństwa środowiska naturalnego, zdrowia i życia oraz przepisów bhp,
- spełniania wymagań programu certyfikacji JC i zasad stosowania uzyskanej certyfikacji, opublikowanych przez JC,
- wykonywania jedynie takich prac, do wykonania których osoba certyfikowana jest kompetentna z tytułu uzyskanej certyfikacji,
- zachowania poufności w zakresie wszelkich informacji dotyczących wykonywanej pracy,
- zgłaszania pracodawcy spostrzeżonych naruszeń

przepisów prawnych oraz norm,

- unikania konfliktów interesów z pracodawcą lub klientem,
- utrzymywania na odpowiednim poziomie swoich kwalifikacji przez uzupełnianie wiedzy technicznej, zgodnie z zasadami dobrej praktyki w zakresie uzyskanej certyfikacji,
- nieprzyzwalania na błędne przedstawianie swych kompetencji lub odpowiedzialności oraz uzyskanego od pracodawcy upoważnienia w zakresie posiadanej certyfikacji,
- powstrzymywania się od nieuzasadnionych sądów czy czynów nieetycznych, które mogą naruszać zaufanie do wiarygodności systemu certyfikacji jednostki, która wydała certyfikat,
- przestrzegania we wszystkich podejmowanych działaniach zasad stosowania logo/znaku JC,
- zgłaszania do JC naruszenia zasad postępowania, w tym próby wywierania nacisku lub zmuszania do nieprzestrzegania czy zaniechania stosowania zasad postępowania osoby certyfikowanej.

Każdy przypadek nieprzestrzegania zasad postępowania stwierdzony przez JC jest uznawany jako naruszenie programu certyfikacji, zgodnie z którym została uzyskana certyfikacja i może prowadzić do jej zawieszenia lub cofnięcia.

Osoba certyfikowana zobowiązana jest w przypadku zawieszenia lub cofnięcia certyfikacji do natychmiastowego zaniechania wszelkich działań wynikających z posiadanej certyfikacji, powoływania się na JC oraz do zwrotu wydanych certyfikatów.

Certyfikat

Kandydat, który spełnił wszystkie warunki jest certyfikowany przez JC, a na potwierdzenie otrzymuje certyfikat w formie wydruku np. papierowego i ewentualnie legitymację, przy czym legitymacja nie jest dokumentem; jest ważna tylko łącznie z certyfikatem.

Możliwe jest również przesyłanie i wyświetlanie istotnych informacji na stronie internetowej jednostki certyfikującej.

Należy podkreślić, że certyfikat wydany przez JC stanowi jedynie poświadczenie ogólnych kompetencji i nie oznacza upoważnienia do wykonywania czynności związanych z zakresem kompetencji właściwym dla stopnia posiadanej certyfikacji. Za upoważnienie takie odpowiada pracodawca zatrudniający osobę certyfikowaną, gdyż to on ponosi odpowiedzialność za wyniki działań wykonywanych przez osobę certyfikowaną.

Jak powinna działać jednostka certyfikująca wg wymagań PN-EN ISO/IEC 17024?

PN-EN ISO/IEC 17024:2012 dotyczy certyfikacji osób. Poprzednie wersje normy w tytule zawierały „certyfikację personelu”. Zmiana wyniknęła stąd,

że „certyfikacja personelu” i „jednostka certyfikująca personel” były wielokrotnie interpretowane jako certyfikacja przez pracodawcę zatrudnionych przez niego pracowników. Natomiast tak poprzednio, jak i obecnie norma dotyczy certyfikacji osób przez trzecią stronę – jednostkę certyfikującą.

W PN-EN ISO/IEC 17024:2012 **zdefiniowano nowe pojęcia**, takie jak: właściciel programu, ocena, osoba nadzorująca egzamin, personel, wnioskujący, bezstronność, uczciwość, ważność, wiarygodność, zainteresowane strony i nadzór.

Właściciel programu to organizacja odpowiedzialna za opracowanie i utrzymanie programu certyfikacji. Organizacją tą może być sama jednostka certyfikująca, organ władzy państwowej lub inna jednostka

Nadzorujący egzamin to osoba upoważniona przez jednostkę certyfikującą, która administruje lub nadzoruje przeprowadzenie egzaminu, ale nie ocenia kompetencji kandydata.

Personel to osoby z wewnątrz lub zewnątrz jednostki certyfikującej, realizujące działania dla jednostki.

Wnioskujący to osoba, która złożyła wniosek o dopuszczenie do procesu certyfikacji.

Bezstronność to zachowanie obiektywności, która oznacza brak konfliktów interesów lub ich rozwiązanie w taki sposób, aby nie miały niekorzystnego wpływu na późniejsze działania jednostki certyfikującej. Bezstronność/obiektywność są najważniejsze w certyfikacji osób. W nowej normie dopuszcza się prowadzenie szkoleń przez jednostkę certyfikującą, przy czym podkreśla się, że może to stanowić zagrożenie dla bezstronności. Stąd też wymagane jest, aby JC określiła i zademonstrowała niezależność certyfikacji od szkoleń dowodzącą, że poufność, bezpieczeństwo informacji i bezstronność działalności nie są naruszane. Jednym z najważniejszych ograniczeń jest to, że szkolący nie może być egzaminatorem kandydata, którego szkolił w ciągu 2 ostatnich lat, chyba że JC potrafi udowodnić, że nie narusza to bezstronności.

Uczciwość to zapewnienie wszystkim kandydatom równych szans w procesie certyfikacji.

Ważność to dowód na to, że w ramach oceny mierzone jest to, co było planowane do zmierzenia, zgodnie z definicją w programie certyfikacji.

Wiarygodność to wskaźnik określający, w jakim zakresie ocena wyników egzaminu jest spójna, niezależnie od różnych terminów, lokalizacji i form egzaminu oraz egzaminatorów.

Strona zainteresowana to osoba, grupa lub organizacja, której dotyczą działania osoby certyfikowanej lub jednostki certyfikującej, np. osoba certyfikowana, odbiorca usług świadczonych przez certyfikowaną osobę, pracodawca osoby certyfikowanej, konsument czy organ władzy państwowej.

Nadzór to okresowe monitorowanie działań osoby certyfikowanej w okresie ważności certyfikacji w celu zapewnienia stałej zgodności z programem certyfikacji.

Jednostka certyfikująca opracowuje lub pozyskuje program certyfikacji (JC nie musi być właścicielem

programu certyfikacji), czyli wszystkie kompetencje (zdolność stosowania wiedzy i umiejętności w celu osiągnięcia zamierzonych wyników) i inne wymagania dotyczące specyficznych kategorii zawodowych.

Ogólny opis procesu certyfikacji dotyczący działań w zakresie wnioskowania, oceny, decyzji w sprawie certyfikacji, ponownej certyfikacji i wykorzystania certyfikatów oraz znaków/logo, zawierający co najmniej wymagania certyfikacyjne oraz ich zakres, opis procesu oceny, prawa wnioskującego, obowiązki osoby certyfikowanej oraz opłaty, JC jest zobowiązana udostępnić każdemu wnioskującemu. Oznacza to, że opis ten nie musi być opublikowany, lecz udostępniony wnioskującemu, czyli osobie, która złożyła wniosek o dopuszczenie do procesu certyfikacji. Wnioskujący staje się kandydatem po spełnieniu wymagań wstępnych określonych w opisie (programie) certyfikacji.

Wniosek o certyfikację

Wniosek zgodny z wymaganiami JC wypełnia i podpisuje wnioskujący (możliwe są wszelkie formy podpisu określone przez JC, np. podpis elektroniczny). Wniosek powinien zawierać co najmniej:

- dane identyfikujące wnioskującego (nazwisko, adres, miejsce zatrudnienia i inne wymagane przez program certyfikacji),
- zakres certyfikacji, o którą się ubiega,
- oświadczenie, że wnioskujący wyraża zgodę na spełnienie wymagań certyfikacyjnych oraz na dostarczenie wszelkich informacji potrzebnych do oceny,
- wszelkie dodatkowe informacje w celu obiektywnego wykazania zgodności z warunkami wstępnymi programu, np. dotyczące szkolenia, praktyki, widzenia,
- informację o możliwości zgłoszenia, w rozsądnych granicach, prośby o dostosowanie do specjalnych potrzeb,
- w przypadku NDT dane we wniosku potwierdza pracodawca, co wynika z wymagań PN-EN ISO 9712.

Jednostka certyfikująca sprawdza wniosek w celu potwierdzenia, że wnioskujący spełnia wymagania dotyczące składania wniosku. Jeśli spełnia – staje się kandydatem.

Ocena

Metody i mechanizmy oceny określa program certyfikacji.

Jeśli wystąpią zmiany w programie certyfikacji, które wymagałyby dodatkowej oceny, jednostka certyfikująca powinna udokumentować i udostępnić publicznie, bez potrzeby występowania o nie, określone metody i mechanizmy wymagane do zweryfikowania, że osoby certyfikowane spełniają zmienione wymagania. W celu dokonania tej weryfikacji można zastosować ponowną certyfikację. Może to być przydatne zarówno dla JC, jak i pracodawcy w celu upewnienia się, czy certyfikacja jest nadal wiarygodna.

Jednostka certyfikująca powinna zweryfikować i uwzględnić specjalne potrzeby, np. dla osób niepełnosprawnych podczas egzaminu, tak aby rzetelność

oceny nie została naruszona i pozostawała w zgodzie z przepisami krajowymi.

Wielokrotnie zadawane są pytania, czy jednostka certyfikująca może uwzględniać pracę wykonaną przez inną jednostkę (np. odnowienie certyfikatu wydanego przez inną jednostkę, wydanie certyfikatu na podstawie certyfikatu innej jednostki itp.). Norma dopuszcza takie przypadki, ale tylko wtedy, gdy przewiduje to program certyfikacji jednostki. Wobec tego JC powinna określić w programie wymagania dotyczące odpowiednich danych i zapisów, dowodzących, że certyfikacja przez inną jednostkę jest równoważna i zgodna z wymaganiami ustanowionymi w programie certyfikacji (pkt 9.2.6). Ponieważ jednostka wydaje certyfikaty na własną odpowiedzialność, po spełnieniu wszystkich wymagań (pkt 9.4.6 normy) określonych w programie certyfikacji, to w przypadku personelu badań nieniszczących certyfikowanego wg PN-EN ISO 9712 oznacza, że powinny to być dowody: ukończenia kursu wg programu zatwierdzonego przez JC, odbycia praktyki pod kwalifikowanym nadzorem, właściwego widzenia oraz zdania egzaminu odpowiedniego dla metody, stopnia i sektora(-ów) zastosowań (wyniki i zakres egzaminu teoretycznego i praktycznego). Jeśli jednostka pierwotnie certyfikująca udostępni takie dowody, to praca przez nią wykonana na rzecz certyfikacji określonej osoby może zostać uwzględniona.

Jeśli jednak JC odnowi/wyda certyfikat wyłącznie na podstawie np. tylko certyfikatu wydanego przez jednostkę pierwotnie certyfikującą, to nie spełni wymagań PN-EN ISO/IEC 17024, gdyż decyzja o certyfikacji powinna być podejmowana na podstawie informacji zebranych wyłącznie podczas procesu certyfikacji (pkt 9.4.4). Nie jest spełnione również wymaganie, aby JC miała możliwość zapewnienia porównywalności wyników każdego pojedynczego egzaminu, zarówno pod względem jego treści, jak i trudności, ważności i wiarygodności, z uwzględnieniem ważności decyzji dotyczącej zdania lub niezdania egzaminu (pkt 9.3.1).

Egzamin

Egzamin jest częścią oceny i powinien być przeprowadzany w odpowiednich warunkach, do których należy zaliczyć np. oświetlenie, temperaturę, rozmieszczenie kandydatów w celu zapewnienia samodzielności pracy, hałas, bezpieczeństwo kandydatów itp., zgodnych z wymaganiami przepisów krajowych w odpowiednim zakresie.

Jeżeli podczas egzaminu używany jest sprzęt techniczny/wyposażenie badawcze, to powinien on być odpowiednio sprawdzany lub wzorcowany. Dlatego stosowanie własnego wyposażenia kandydata odbywa się na jego odpowiedzialność, z reguły po podpisaniu przez niego odpowiedniego oświadczenia. Zwykle egzaminator sprawdza, czy wyposażenie nie zawiera jakiegoś ułatwienia, np. nastaw aparatury, ale ani egzaminator, ani JC nie odpowiada za wiarygodność tego wyposażenia.

Decyzja o certyfikacji

Informacje zebrane podczas procesu certyfikacji powinny być wystarczające, aby jednostka miała przekonanie, że rzetelnie poświadcza kompetencje. Informacje te powinny być udokumentowane w sposób określony przez JC, aby stanowiły one dowody w przypadku odwołania lub skargi.

Decyzja w sprawie certyfikacji kandydata powinna być podejmowana wyłącznie przez jednostkę certyfikującą na podstawie informacji zebranych podczas procesu certyfikacji. Personel podejmujący decyzję w sprawie certyfikacji nie powinien brać udziału w egzaminowaniu ani w szkoleniu kandydata.

Certyfikacja nie powinna być udzielona, dopóki odpowiednio wymagania nie zostaną spełnione.

Zawieszanie, cofanie lub ograniczanie zakresu certyfikacji

Osoby certyfikowane, jak podano powyżej, zobowiązują się do przestrzegania kodeksu etycznego oraz mają określoną odpowiedzialność w EN ISO 9712. Niewypełnianie któregokolwiek ze zobowiązań skutkować może zawieszeniem certyfikacji do czasu wyjaśnienia, cofnięciem certyfikacji lub ograniczeniem jej zakresu.

Jednostka certyfikująca powinna uzyskać od osób certyfikowanych egzekwowalne zobowiązania, zapewniające, że w przypadku zawieszenia lub cofnięcia certyfikacji oraz po upływie jej ważności, certyfikowana osoba nie będzie w żaden sposób powoływać się na status certyfikacji.

Wymagania dotyczące procesu ponownej certyfikacji (w przypadku NDT – odnowienia i recertyfikacji), określa PN-EN ISO 9712. Są to wymagania minimalne, które stanowią podstawę dla JC. Jednak w programie certyfikacji jednostka może takie wymagania rozszerzyć. Istotą ponownego procesu certyfikacji jest potwierdzenie przez JC, że osoba certyfikowana jest nadal kompetentna i ciągle spełnia wymagania programu certyfikacji ważnego w chwili ponowienia.

Wykorzystywanie certyfikatów, logo i znaków

Jednostka certyfikująca, która udostępnia znak certyfikacji lub logo, powinna określić warunki ich wykorzystywania. Wymagania dotyczące wykorzystywania znaków strony trzeciej określa np. ISO/IEC 17030.

Jednostka certyfikująca powinna wymagać, aby certyfikowana osoba podpisała zobowiązanie dotyczące:

- przestrzegania odpowiednich postanowień programu certyfikacji,
- deklarowania, że jest certyfikowana wyłącznie w zakresie, na jaki udzielono jej certyfikacji,
- niewykorzystywania certyfikacji w sposób mogący zdyskredytować jednostkę certyfikującą i nieskładania żadnych oświadczeń związanych z certyfikacją, które jednostka certyfikująca uznaje za mylące lub nieuprawnione,
- zaprzestania stosowania wszelkich deklaracji zawierających jakiegokolwiek powołanie się na jednostkę

certyfikującą lub na certyfikację w przypadku zawieszenia lub cofnięcia certyfikacji, a także zwrotu jednostce certyfikującej wszelkich wydanych przez nią certyfikatów,

- niewykorzystywania certyfikatu w sposób mogący wprowadzić w błąd.

Jednostka certyfikująca powinna reagować na każde niewłaściwe użycie swoich znaków certyfikacji lub logo.

Odwołania i skargi

Jednostka certyfikująca powinna mieć opisane i opublikowane, bez potrzeby występowania o nie, procesy przyjmowania, oceny i podejmowania decyzji w sprawie odwołań i skarg.

Odwołania dotyczą decyzji w sprawie certyfikacji, natomiast skargi – postępowania podczas procesu certyfikacji.

Wnioski

Certyfikacja osób, czyli potwierdzenie kompetencji przez trzecią stronę, jest coraz częściej wymagana i stosowana, a wprowadzenie norm międzynarodowych ułatwia wymianę międzynarodową, natomiast prowadzenie certyfikacji wg takich samych standar-

dów daje większą pewność porównywalności kompetencji.

Certyfikacja osób wymaga świadomości i odpowiedzialności wszystkich zainteresowanych stron daną kategorią certyfikacji.

Literatura

- [1] ISO 9712:2012 – Non-destructive testing – Qualification and certification of NDT personnel.
- [2] EN ISO 9712:2012 – Non-destructive testing – Qualification and certification of NDT personnel.
- [3] PN-EN ISO 9712:2012 Badania nieniszczące – Kwalifikacja i certyfikacja personelu badań nieniszczących (oryg.).
- [4] PN-EN ISO 9712:2012P Badania nieniszczące – Kwalifikacja i certyfikacja personelu badań nieniszczących.
- [5] PN-EN ISO/IEC 17024:2012P Ocena zgodności. Ogólne wymagania dotyczące jednostek certyfikujących osoby.
- [6] ISO/TR 25107 Non-destructive testing – Guidelines for NDT training syllabuses.

PRÓBA ŁAMANIA ZŁĄCZY SPAWANYCH ATLAS PRZEŁOMÓW JACEK SŁANIA KRZYSZTOF STANISZEWSKI

Cena 1 egzemplarza książki:
**Próba łamania złączy spawanych
Atlas przełomów** wynosi:
60 zł (w tym 5% VAT)

**W celu zamówienia książki
w Redakcji należy wypełnić formularz
zamieszczony obok i przesłać go
w formie faksu, skanu lub listu na adres:**

REDAKCJA – Przegląd Spawalnictwa AW SIMP
ul. Świętokrzyska 14a, 00-050 Warszawa
tel.: 22 827 25 42, faks: 22 336 14 79
e-mail: redakcja@pspaw.pl

Wpłaty należy dokonać na rachunek bankowy:
Bank BPH S.A. Oddział w Warszawie
45 1060 0076 0000 3200 0043 1836

Zamawiam książkę:

*Próba łamania złączy spawanych Atlas przełomów
w Redakcji Przegląd Spawalnictwa w liczbie egz.*

Imię i nazwisko

Firma

Adres

NIP

Kontakt do osoby zamawiającej:

Oświadczam, że jestem podatnikiem VAT i upoważniam firmę do wystawienia faktury bez podpisu

_____ Podpis